

суспільства, але з іншого боку, втілення цих норм неможливе без бажання самого суспільства їх сприйняти та виконувати, і у свою чергу вимагати від держави їх виконання.

Список використаних джерел:

1. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. / О.Ф. Фрицький – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 536 с.
2. Погорілко В.Ф. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика: Монографія. / В.Ф. Погорілко– К.: НАНУ, 2003, с. 84.
3. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів [Текст]: довідк. вид. / П. П. Шляхтун. – К.: Либідь, 2005. – 568 с.

Поняття та ознаки конституціоналізму

Якубенко А.О., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Пустовіт Ж.М.**

Актуальність даної проблематики полягає у тому, що становлення конституціоналізму в Україні здійснюється в руслі формування правової держави, яка не тільки визнає і закріплює на рівні Конституції і поточного законодавства основні права та свободи людини і громадянина, а й забезпечує правову безпеку особи, її життя, здоров'я, гідність, захищеність її прав не тільки від посягань інших осіб і організацій, а й від самої держави, її посадових осіб.

Проблема поняття конституціоналізму є багатоаспектною і це обумовило необхідність вивчення і узагальнення робіт вітчизняних учених та зарубіжних авторів — юристів, філософів, соціологів, психологів, різноманітного теоретичного матеріалу, законодавства.

Дана проблематика досліджувалася у працях як українських так і зарубіжних вчених. Зокрема, нею займалися: М. Баймуратов, О. Батанов, В. Кампо, М. Орзіх, В. Погорілко, І. Словська, П. Стецюк, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, С. Авак'ян, М. Баглай, Є. Венізелос, Є. Маганаріс, Д. Фельдман, Ю. Тихомиров.

Метою статті є з'ясування змісту, особливостей і виокремлення характерних рис українського конституціоналізму.

У сучасній юридичній літературі конституціоналізм зазвичай розглядають у нерозривному зв'язку з обмеженням влади держави як «надію на існування конституційних важелів відносно встановлення державних обмежень», «юридичне обмеження держави і загальну протидію свавілля правління», сукупність принципів, порядку діяльності й інституціональних механізмів, що традиційно використовуються з метою обмеження державної влади. Це, однак, не виключає різноманіття поглядів щодо розуміння поняття «конституціоналізм».

Так, Ю.П. Єременко розглядає конституціоналізм як єдність конституційного устрою, конституційної ідеології та конституційної практики.

Згідно з Л. Фрідменом, конституціоналізм - це: а) живий, верховний закон, втілений у життя країни; б) ставлення суспільства до Конституції; в) демократичні зразки поведінки й інститути, що з'явилися навколо Конституції; г) сукупність громадянських прав, свобод слова і гарантії прав меншинств від переважної більшості.

Л.В. Соніна вважає, що «конституціоналізм - це політико-правовий режим, що полягає в конструюванні індустріального (постіндустріального) суспільства і встановленні у ньому початку конституційності (гармонії, справедливості) з метою забезпечення його повноцінного існування й розвитку шляхом втілення в праві, правосвідомості, суспільно-державному устрої ідей (цінностей) пріоритету конституційного законодавства, забезпечення людської гідності, прав та свобод людини і громадянина, демократії та децентралізації, сильної державної влади, свободи економічної діяльності, інших ідей (цінностей), а також шляхом виділення в суспільстві соціальних груп, здатних відстоювати названі ідеї (цінності)» [1, с. 54].

М.А. Рябінін переконаний, що під конституціоналізмом розуміють вчення про конституцію як обґрунтований інструмент політичного управління державою. На його думку, створена у суспільстві політична система, заснована, у першу чергу, на конституції та конституційних методах управління державою [2, с. 7].

Ж. А. Бокоев розглядає конституціоналізм у трьох аспектах: 1) як систему (форму) правління, протилежну абсолютизму у формі конституційної правової держави, заснованої на принципі обмеженого правління і приматі прав людини; 2) як варіант політичної модернізації, що полягає у перерозподілі монархічної влади органам народного

представництва; 3) як політико-правовий режим відносин держави і суспільства, який склався в цілому ряді країн, заснований на певному наборі правових принципів [3, с. 13].

Сучасний американський правознавець Л. Генкін виділяє декілька характерних ознак конституціоналізму: а) конституціоналізм ґрунтується на суверенітеті народу, який проголошується Конституцією; її найвища юридична сила – результат волевиявлення народу; воля народу є основою легітимації діяльності держави; тільки народ приймає Конституцію, створює систему правління та відповідає за її належне функціонування; б) Конституція є найвищим правом, а не програмним політичним документом; будь-які дії держави мають відповідати Конституції та здійснюватись у межах конституційних обмежень; в) Конституція має встановлювати представницьке правління, яке відповідальне перед народом на підставі загального всенародного періодичного волевиявлення; г) принцип народного суверенітету не є виключною основою конституціоналізму, окрім нього, мають дістати юридичні гарантії принцип верховенства права, принцип державного правління на демократичних засадах, а також принцип обмеженого правління, поділу влади із системою стримувань та противаг; цивільний контроль за військовими силами, поліція здійснює свою діяльність на підставі закону, а суд контролює її діяльність; конституціоналізм передбачає незалежність суддів; д) наявність інституту конституційного контролю як судової гарантії Конституції; е) дія Конституції не може бути припинена або скасована; Конституція не може тлумачитися політичними органами та партіями; Конституція може бути змінена тільки за певною процедурою, яка відповідає встановленій конституційній моделі та забезпечує її жорсткість і верховенство стосовно інших правових актів; є) Конституції повинні гарантувати можливість певного маневру, який є необхідним для врахування конституційної традиції країни з метою конституціоналізації фундаментальних цінностей суспільства; ж) конституціоналізм потребує від держави гарантії та захисту конституційних прав і свобод, захищає особисті свободи від державного або іншого примусу [4, с.40-41].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити такі висновки:

Теорія сучасного конституціоналізму як політико-правова доктрина є системою наукових знань, що дають цілісне уявлення про закономірності розвитку й істотні зв'язки явищ дійсності при встановленні конституційного ладу, формуванні політичної системи, що спирається на конституцію як основний інструмент публічної влади, конституційні методи правління. У рамках цієї теорії можна виділити три основних підходи до визначення сучасного конституціоналізму: 1) юридичний напрям (його філософською основою є нормативізм; у рамках цього напрямку розвинулися наукові школи - юридичний позитивізм, легістська школа); 2) філософсько-історичний напрям (його основою є соціологічна теорія права); 3) політичний напрям.

Становлення конституціоналізму в Україні здійснюється в руслі формування правової держави, яка не тільки визнає і закріплює на рівні Конституції і поточного законодавства основні права та свободи людини і громадянина, а й забезпечує правову безпеку особи, її життя, здоров'я, гідність, захищеність її прав не тільки від посягань інших осіб і організацій, а й від самої держави, її посадових осіб.

Список використаних джерел

1. Тацій В., Тодика Ю.М. Проблеми розвитку науки конституційного права України // Право України. – 1994. – №10. – С.3-10.
2. Шаповал В. Перспективи розвитку науки конституційного права в Україні // Право України. – 1996. – №9. – С.49-52.
3. Панов М. Проблеми формування понятійного апарату юридичної науки: методологічні аспекти // Вісник АПрНУ. – №2(33) – 3(34). – С.54-67.
4. Фойгт, Стефан. Створення конституції: Умови для підтримки панування права // Катона Journal. - Восени 1998 р - Vol.18. - Випуск 2 - Р.191-208

Освіта: проблеми сьогодення та шляхи вирішення очима учня

Микитюк Ю.С., учень 11-Б класу спеціалізованої школи № 43 «Грааль» м. Києва
Науковий керівник: вчитель правознавства **Бондаренко С.Ю.**

Право на освіту громадян України є невід'ємним елементом правового регулювання будь-якої держави. Одним з ключових прав, закріплених у ст. 53 Конституції України, є право людини на освіту.

Утвердження і забезпечення права на освіту в будь-якій країні є одним із